

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Кзз 502/2023
29.06.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Биљане Синановић, председника већа, Светлане Томић Јокић, Бојане Пауновић, Дубравке Дамјановић и Татјане Вуковић, чланова већа, са саветником Машом Денић, као записничарем, у кривичном предмету окривљеног АА, због кривичног дела пореска утаја из члана 225. став 1. Кривичног законика, одлучујући о захтеву за заштиту законитости браниоца окривљеног АА, адвоката Ивана Маштраповића, поднетом против правноснажних пресуда Основног суда у Шапцу К 744/20 од 30.05.2022. године и Вишег суда у Шапцу Кж1 245/22 од 15.12.2022. године, у седници већа одржаној дана 29.06.2023. године, једногласно је донео

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев за заштиту законитости браниоца окривљеног АА, адвоката Ивана Маштраповића, поднет против правноснажних пресуда Основног суда у Шапцу К 744/20 од 30.05.2022. године и Вишег суда у Шапцу Кж1 245/22 од 15.12.2022. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Шапцу К 744/20 од 30.05.2022. године, окривљени АА оглашен је кривим због кривичног дела пореска утаја из члана 225. став 1. КЗ, за које му је изречена условна осуда којом му је утврђена казна затвора у трајању од једне године са роком проверавања у трајању од три године, као и новчана казна у износу од 200.000,00 динара, као споредна казна, коју је дужан да плати у року од три месеца од правноснажности пресуде и која казна ће се у случају да је окривљени не плати у наведеном року заменити казном затвора, тако што ће суд за сваких започетих 1.000,00 динара новчане казне одредити један дан казне затвора.

Окривљени је обавезан да суду на име паушала плати износ од 5.000,00 динара, као и ОЈТ у Шапцу износ од 12.000,00 динара на име трошкова кривичног поступка, у року од 30 дана од правноснажности пресуде под претњом принудног извршења.

Пресудом Вишег суда у Шапцу Кж1 245/22 од 15.12.2022. године, одбијена је као неоснована жалба браниоца окривљеног, а првостепена пресуда је потврђена.

Против наведених правноснажних пресуда захтев за заштиту законитости поднео је бранилац окривљеног АА, адвокат Иван Маштраповић, због повреде закона из члана 485. став 1) ЗКП, док из образложења произлази повреда кривичног закона из члана 439. тачка 1) ЗКП и битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 1) ЗКП, са предлогом да Врховни суд усвоји поднети захтев, преиначи побијане пресуде на тај начин што ће обуставити поступак применом начела *ne bis in idem* или окривљеног ослободити од оптужбе, или да укине побијане пресуде и предмет врати на поновно одлучивање.

Врховни суд је доставио примерак захтева за заштиту законитости Врховном јавном тужиоцу сходно одредби члана 488. став 1. ЗКП, па је у седници већа коју је одржао у смислу члана 490. ЗКП, без обавештења Врховног јавног тужиоца и браниоца окривљеног, сматрајући да њихово присуство није од значаја за доношење одлуке (члан 488. став 2. ЗКП), размотрио списе предмета и правноснажне пресуде против којих је захтев за заштиту законитости поднет, те је, након оцене навода изнетих у захтеву, нашао:

Захтев за заштиту законитости браниоца окривљеног је неоснован.

Неосновано се захтевом за заштиту законитости бранилаца окривљеног указује да су побијане пресуде донете уз повреду кривичног закона из члана 439. тачка 1) ЗКП.

Указујући на повреду кривичног закона бранилац окривљеног истиче да радња извршења кривичног дела, која је описана у изреци пресуде, нема сва битна обележја кривичног дела из члана 225. став 1. КЗ, већ да се евентуално може радити о прекршају. Бранилац истиче да у радњама окривљеног АА нема утаје пореза, доприноса и других прописаних дажбина, нити постоји намера прикривања, већ да је у конкретној ситуацији окривљени као директор и власник привредног друштва, као увозник производа који после употребе постају посебни токови отпада, поступио супротно Уредби о производима који после употребе постају посебни токови отпада, а према којој је имао обавезу плаћања накнаде за управљање посебним токовима отпада. Бранилац је даље навео да је окривљени током 2015. године, у редовној законској процедури увезао одређени број моторних возила, која су редовно пријављена, оцарињена са плаћањем свих царинских обавеза, па се не може говорити о прикривању података о увозу моторних возила ради избегавања плаћања обавеза. Бранилац је истакао да се у конкретном случају не може радити о пореској утаји јер у смислу одредбе члана 19. став 1. тачка 2б Закона о буџетском систему, накнада за управљање посебним токовима отпада не представља порески приход у смислу Закона о буџету, па нема утаје пореза.

Наводи из захтева за заштиту законитости се не могу прихватити као основани из следећих разлога:

Наиме, Влада Републике Србије је донела Уредбу о производима који после употребе постају посебни токови отпада, обрасцу дневне евиденције о количини и врсти произведених и увезених производа и годишњег извештаја, начину и роковима достављања годишњег извештаја, обвезницима плаћања накнаде, критеријумима за обрачун, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде, у складу са обавезом из члана 79. став 7. Закона о управљању отпадом. Уредба која је важила у време

извршења кривичног дела је у основном облику донета 29.07.2010. године и објављена у Службеном гласнику број 54/2010 од 04.08.2010. године и донета је на основу члана 79. став 7. Закона о управљању отпадом („Сл.гласник РС“ број 36/2009) и члана 42. став 1. Закона о Влади(Сл.гласник РС број 55/05,71/05-исправка 101/07 и 65/08).

Чланом 2. став 1. тачка 7) наведене Уредбе прописано је да накнада за управљање посебним токовима отпада јесте посебна накнада коју произвођачи и увозници производа који после употребе постају посебни токови отпада плаћају за покривање трошкова управљања посебним токовима отпада. Чланом 4. Уредбе је прописано да обвезници плаћања накнаде воде дневну евиденцију и годишњи извештај о количини и врсти увезених производа који после употребе постају посебни токови отпада, те да обвезници плаћања накнаде годишњи извештај достављају Агенцији за заштиту животне средине најкасније до 31.марта текуће године за претходну годину.

Чланом 225 став 1. Кривичног законика је прописано да ко у намери да он или друго лице потпуно или делимично избегне плаћање пореза, доприноса или других прописаних дажбина, даје лажне податке о стеченим приходима, о предметима или другим чињеницама које су од утицаја на утврђивање оваквих обавеза или ко у истој намери, у случају обавезне пријаве, не пријави стечени приход, односно предмете или друге чињеница које су од утицаја на утврђивање оваквих обавеза или ко у истој намери на други начин прикрива податке који се односе на утврђивање наведених обавеза, а износ обавезе чије се плаћање избегава прелази милион динара казниће се затвором од једне до пет година и новчаном казном.

Разматрајући основаност захтева за заштиту законитости да накнада/ еколошка такса није пореско давање, санкционисано чланом 225. КЗ, Врховни суд, супротно наводима из захтева, налази да предметна накнада коју је окривљени дужан да плаћа сходно Уредби представља другу прописану дажбину, фискалног карактера, чије је избегавање плаћања санкционисано чланом 225. КЗ и то из следећих разлога:

Члан 2. тачка 17. Закона о буџетском систему дефинише да пореске приходе чине врсте јавних прихода које прикупља држава плаћањем пореских обвезника без обавезе извршења специјалне услуге за узврат.

Чланом 2. став 1. тачка 1) Закона о накнадама за коришћење јавних добара прописано је да је накнада јавни приход који се наплаћује за коришћење одређеног јавног добра.

Чланом 4. Уредбе о производима који после употребе постају посебни токови отпада, обрасцу дневне евиденције о количини и врсти произведених и увезених производа и годишњег извештаја, начину и роковима достављања годишњег извештаја, обвезницима плаћања накнаде, критеријумима за обрачун, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде је одређено да су обвезници плаћања накнада дужни да воде евиденцију о количини и врсти производа који подлежу одређивању накнаде.

Из наведеног произилази да накнада прописана на начин као у конкретном случају, тј. посебна накнада за управљање посебним токовима отпада, јесте јавни приход прописан законом. Такође је прописано да се, ради одређивања накнаде води евиденција о производима који после употребе постају посебни токови отпада и то од

стране обвезника плаћања на прописаним обрасцима из којих се могу утврдити сви релевантни параметри за утврђивање накнаде, коју одређује државни орган, при чему држава према обвезнику нема обавезу извршења специјалне услуге за узврат, што све указује на фискалну природу ове дажбине.

Врховни суд, налази да се обележја кривичног дела пореска утаја из члана 225. КЗ не могу посматрати искључиво са аспекта пореских закона, што је иначе став изражен у захтеву за заштиту законитости. Овакав закључак Врховног суда се темељи пре свега на томе што је за учиниоца кривичног дела употребљен термин „ко“, као шири појам, а не термин „порески обвезник“, те је услед наведене законске формулације остављен простор да судови у сваком конкретном случају процењују не само у погледу статуса извршиоца, већ и природе дажбине, да ли одређена дажбина/накнада има фискални карактер и да ли тиме ужива заштиту у смислу члана 225. КЗ.

Да ли накнада за коришћење јавних добара има фискални карактер се одређује применом критеријума који захтевају одговор на следећа питања:

- да ли та накнада има фискални период;
- да ли се накнада одређује од стране државног органа након достављања одређених података, у прописаном поступку;
- да ли је законодавац предвидео посебну обавезу вођења евиденције дневног и годишњег прихода/података коју је обвезник дужан да доставља државном органу;
- и на крају, да ли се само на основу те евиденције и достављених података, у прописаној процедури утврђује да ли постоји обавеза и у ком износу.

У конкретном случају накнада испуњава све наведене критеријуме и по налажењу Врховног суда има фискални карактер, тј. карактер „друге прописане дажбине“ и самим тим прикривање података у намери да се избегне плаћање исте садржи елементе и обележја кривичног дела пореска утаја из члана 225. КЗ.

Предметна накнада односно еколошка такса има фискални период од годину дана (обавеза да се пријаве одређени подаци за претходну календарску годину најкасније до 31. марта наредне године), обвезник мора да води прописану дневну евиденцију, годишњу евиденцију и да те податке достави надлежном органу, а на основу тих података државни орган у прописаном поступку утврђује износ обавезе коју обвезник треба да плати.

Како су у конкретном случају, били испуњени сви наведени критеријуми, а који су потребни да би ова обавеза која је у закону названа „посебне врсте обавеза“ имала фискални карактер, то овај суд налази да изрека пресуде садржи све објективне и субјективне елементе кривичног дела из члана 225. став 1. КЗ и да се захтевом браниоца неосновано указује на повреду закона из члана 439. тачка 1) ЗКП.

Поред тога, бранилац окривљеног АА у поднетом захтеву истиче и битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 1) ЗКП, наводима да је Законом о накнадама за коришћење јавних добара, чланом 274. став 1. тачка 5) и став 2. предвиђена искључиво прекршајна одговорност за лица која не поступају у складу са одредбама овог закона, а поред тога, против окривљеног је већ вођен прекршајни поступак који је правноснажно окончан обуставом поступка, па имајући наведено у виду то нема места вођењу кривичног поступка. Бранилац истиче да како се ради о

потпуно истом догађају, истом периоду и истим радњама, односно радњама са потпуно истим чињеничним описом, то се у конкретном случају не могу водити два поступка прекршајни и кривични. Чињенични опис прекршаја који се односи на истог окривљеног, на исти догађај, искључује кривично гоњење јер је у питању пресуђена ствар (*res iudicata*), а вођење кривичног поступка против окривљеног због неплаћања накнаде за управљање посебним токовима отпада довело је до повреде основног начела *ne bis in idem*.

Изложени наводи захтева за заштиту законитости браниоца окривљеног Врховни суд оцењује неоснованим.

У конкретном случају се не ради о правноснажно пресуђеној ствари, па стога кривични поступак према окривљеном АА и правноснажна пресуда због кривичног дела пореска утаја из члана 225. став 1. Кривичног законика, по налажењу овог суда, не представља повреду начела *ne bis in idem*.

Одредбом члана 438. став 1. тачка 1) ЗКП је прописано да битна повреда одредаба кривичног поступка постоји ако је наступила застарелост кривичног гоњења или је гоњење искључено услед амнестије или помиловања или је ствар већ правноснажно пресуђена или постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење.

Устав Републике Србије у члану 34. став 4. гарантује правну сигурност у казненом праву одредбом да нико не може бити гоњен ни кажњен за кривично дело за које је правноснажном пресудом ослобођен или осуђен или за које је оптужба правноснажно одбијена или поступак правноснажно обустављен, а којим забранама подлеже и вођење поступка за неко друго кажњиво дело. Наведени принцип садржан је и у одредби члана 4. став 1. ЗКП којом је прописано да нико не може бити гоњен за кривично дело за које је одлуком суда правноснажно ослобођен или осуђен или за које је оптужба правноснажно одбијена или је поступак правноснажно обустављен.

Одредбом члана 4. став 1. Протокола број 7 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода прописано је да се нико не сме поново судити, нити се може поново казнити у кривичном поступку у надлежности исте државе за дело због кога је већ био правноснажно ослобођен или осуђен у складу са законом и кривичним поступком те државе.

Из наведених одредби јасно произилази да је забрањено кривично гоњење или суђење за кажњиво дело, уколико оно произилази из истих чињеница или чињеница које су у битном исте, а које су предмет дела које је већ правноснажно пресуђено.

Уважавајући судску праксу Европског суда за људска права, Уставни суд Републике Србије је поставио критеријуме на основу којих се врши оцена да ли вођење поступка против окривљеног због дела које произилази из истог животног догађаја представља повреду начела *ne bis in idem*, а ти критеријуми су: 1. да ли су оба поступка која су вођена против окривљеног вођена за дело које по својој природи представља кажњиво дело, односно да ли је запређена санкција у прекршајном поступку по својој природи казненоправна; 2. да ли су дела због којих се окривљени казнено гони иста

(idem) и 3. да ли је постојала двострукост поступка (bis). Дакле, тек по испуњењу сва три критеријума може се говорити о пресуђеној ствари.

Из списка предмета Прекршајног суда у Шапцу Пр 11893/16 од 06.09.2018. године, произлази да је против истог окривљеног вођен прекршајни поступак, који је обустављен решењем Прекршајног Апелационог суда Одељење у Новом Саду Прж 23374/18 од 08.11.2018. године, услед наступања застарелости вођења прекршајног поступка.

Из списка предмета, решења Прекршајног суда у Шапцу Пр 11893/16 од 06.09.2018. године, произлазе описане радње прекршаја, за окривљено правно лице „Милбер“ д.о.о. Шабац и АА, као одговорно лице у правном лицу, због прекршаја из члана 111., а кажњиво по члану 117. ст.1. тач.13 и ст.3. Закона о заштити животне средине, да нису поступили по решењу инспектора за заштиту животне средине од 07.10.2016. године, приликом инспекцијског надзора дана 15.09.2016. године, када је утврђено да предузеће „Милбер“ д.о.о. Шабац није доставило годишњи извештај о количини и врсти увезених производа који после употребе постају посебни токови отпада за 2015. годину а који се односи на увоз возила. Решењем од 07.10.2016. године које је предузеће благовремено примило дана 11.10.2016. године, наложено је да унесе податке о врстама и количинама увезених производа на портал НРИЗ (национални регистар увезених загађивача), тиме формира годишњи извештај о количини и врсти увезених производа који после употребе постају посебни токови отпада за 2015. годину, одштампа, потпише и овери и један примерак достави Агенцији за заштиту животне средине, рок за наложену меру је био пет дана од пријема решења. Након слања поштом, пошаље републичком инспектору за заштиту животне средине доказ о достави годишњег извештаја за 2015. годину, рок је био 3 дана од слања извештаја, што нису учинили.

Кривично дело за које је окривљени оглашен кривим из члана 225 став 1.КЗ, описано је у изреци правноснажне пресуде, а наиме да је у периоду од 01.01.2015. године до 01.04.2016. године, урачунљив и са умишљајем, као власник и директор привредног друштва „Милбер“ д.о.о. Шабац, у намери да потпуно избегне плаћање прописаних дажбина, прикрио податке који се односе на утврђивање тих обавеза и то тако што је у периоду од 01.01.2015. године до 31.12.2015. године извршио увоз 209 половних моторних возила која...представљају производе који после употребе постају посебни токови отпада на који се плаћа накнада...за увезена возила није водио дневну евиденцију на обрасцу 1, није обрачунао накнаду са датумом овере.... није платио обрачунску накнаду... у укупном износу од 3.204.768,00 динара, па је на овај начин избегао плаћање поменуте накнаде у наведеном износу.

Према томе, радња прекршаја обухвата само непоступање по решењу инспекције о обавези достављања одређених података, док је радња кривичног дела знатно шира и, поред изостанка вођења евиденције и поступања супротно наведеним одредбама Закона и Уредбе, подразумева и прикривање одређених података о увезеним возилима, а све то учињено у намери избегавања плаћања Законом и Уредбом прописаних дажбина.

Стога обележја кривичног дела за које је окривљени оглашен кривим и прекршаја за који је пријављен и обустављен поступак, нису иста у погледу радње

извршења. Такође, није испуњен ни критеријум двоструког вођења поступка јер је у конкретном случају прекршајни поступак обустављен услед застарелости.

Имајући у виду све наведено, те цитиране законске, уставне и конвенцијске одредбе, као и утврђене критеријуме и установљену праксу Европског суда за људска права, по налажењу Врховног суда, у конкретном случају у односу на кривично дело за које је окривљени АА оглашен кривим, нису испуњени критеријуми који би довели до закључка да је у прекршајном поступку пресуђена ствар, јер описано дело у односу на наведени прекршај не представља чињенично исти догађај, нити су вођена два казнена поступка против наведеног окривљеног.

Имајући у виду наведено, по налажењу Врховног суда неосновани су наводи захтева за заштиту законитости браниоца окривљеног, којима се указује да је доношењем побијаних правноснажних пресуда на штету АА учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 1) ЗКП, односно да се ради о већ правноснажно пресуђеној ствари.

У осталом делу захтева бранилац окривљеног АА истиче мањкавост одлуке другостепеног суда, истичући да другостепени суд у својој одлуци није разматрао и одговорио на жалбене наводе одбране, на који начин бранилац указује на повреду члана 460 ЗКП, што не представља законски разлог због кога је у смислу одредбе члана 485. став 4. ЗКП дозвољено подношење захтева за заштиту законитости окривљеном и његовом браниоцу, то се Врховни суд у оцену истих није упуштао.

Из напред наведених разлога, Врховни суд је, на основу члана 491. став 1. ЗКП, донео одлуку као у изреци ове пресуде.

Записничар-саветник
Маша Денић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић

Председник већа-судија
Биљана Синановић,с.р.